

Робота виконана в рамках проєкту Жана Моне: Глобальне сталє виробництво та циркулярна економіка / Global sustainable production and circular economy':101175175 - Global SPaCE - ERASMUS-JMO-2024

УДК 005.342:005.35:504

DOI: <https://doi.org/10.18664/btie.92.352941>

ESG-СТРАТЕГІЇ ЯК НОВИЙ СТАНДАРТ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ

*Калініченко Л.Л. д.е.н., професор (ХНУ ім. В. Н. Каразіна)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9847-8448>*

У статті комплексно досліджено стратегічні, організаційні та інституційні аспекти впровадження ESG-підходів (екологічного, соціального та управлінського) у діяльність українських підприємств в умовах воєнного стану, трансформації економіки та подальшого повоєнного відновлення. Проаналізовано ключові міжнародні стандарти та практики ESG-звітності, окреслено особливості їх інтеграції й адаптації до національного регуляторного, економічного та інституційного середовища. Підкреслено роль ESG-стратегій як інструменту підвищення інвестиційної привабливості, формування довіри, зміцнення корпоративної репутації, забезпечення сталого розвитку та поглиблення інтеграції України в європейський економічний і нормативний простір.

Ключові слова: ESG-стратегія, сталий розвиток, корпоративна стійкість, екологічна відповідальність, соціальний вплив, управлінська прозорість.

ESG - STRATEGIES AS A NEW BUSINESS STANDARD

*Kalinichenko L., doctor of economics, professor
V. N. Karazin Kharkiv National University*

The article explores the strategic, organizational, and institutional dimensions of integrating ESG approaches—Environmental, Social, and Governance—into the operations of Ukrainian enterprises amid martial law and the context of post-war reconstruction. As global expectations and regulatory pressures grow, ESG strategies are becoming a new standard of doing business, aligning corporate goals with sustainability imperatives and stakeholder expectations. In the Ukrainian context, ESG adoption is gaining momentum among leading companies such as Nova Poshta, DTEK, Kyivstar, and Rozetka, which are beginning to implement practices aimed at carbon reduction, gender equality, transparent governance, and resource efficiency.

This study conducts an in-depth analysis of internationally recognized ESG reporting frameworks, including GRI (Global Reporting Initiative), SASB (Sustainability Accounting Standards Board), TCFD (Task Force on Climate-related Financial Disclosures), CSRD (Corporate Sustainability Reporting Directive), and SFDR (Sustainable Finance Disclosure Regulation). It emphasizes the necessity of adapting these standards to the Ukrainian regulatory, economic, and institutional environment to ensure relevance and applicability.

The article also highlights the practical implications of ESG integration for businesses: improved access to green finance, increased investor trust, enhanced competitiveness, and readiness for integration into the European economic space. Moreover, ESG assessment methodologies, which incorporate both quantitative and qualitative indicators—such as CO₂

emissions, gender balance, transparency of corporate governance, and community engagement—are identified as key tools for risk management and long-term corporate resilience.

The findings underscore the importance of a systemic approach supported by cross-sectoral coordination, public policy, and international assistance, as well as the digital competencies of managers to implement effective ESG strategies. The article concludes that the localization and institutionalization of ESG practices are critical for ensuring sustainable economic development and Ukraine's successful integration into global markets.

Keywords: *ESG strategy, sustainable development, corporate resilience, environmental responsibility, social impact, governance transparency.*

Постановка проблеми. У сучасних умовах глобалізації, зміни клімату, посилення соціальної нерівності та трансформації регуляторного середовища суттєво змінюються вимоги до функціонування бізнесу. Сталий розвиток і відповідальне управління перетворюються на не лише етичну, а й економічну необхідність. ESG-стратегії, що поєднують екологічні (Environmental), соціальні (Social) та управлінські (Governance) аспекти, стають новим стандартом ведення бізнесу у країнах ЄС, США та інших економіках із високим рівнем інституційного розвитку.

Водночас в Україні, попри складні умови воєнного стану та виклики повоєнного відновлення, спостерігається зростання інтересу до ESG-підходів як ключового інструменту для доступу до зеленого фінансування, підвищення інвестиційної привабливості та інтеграції в глобальні ланцюги доданої вартості. Проте впровадження ESG залишається фрагментарним, що зумовлено низкою бар'єрів – від недостатньої обізнаності управлінців до браку національно адаптованих стандартів і цифрових інструментів звітності.

Таким чином, виникає необхідність наукового обґрунтування ESG-стратегій як інноваційної парадигми управління підприємствами, дослідження міжнародних стандартів оцінювання ESG та їх адаптації до українських реалій, а також формування інституційних і освітніх механізмів, здатних підтримати

системну ESG-трансформацію українського бізнесу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Огляд наукової літератури щодо впровадження ESG-стратегій засвідчує зростаючий інтерес дослідницької спільноти до цієї теми як з боку корпоративного управління, так і в контексті сталого розвитку, цифрової трансформації та інвестиційної політики. Фундамент ESG-підходу закладено у роботах, що розглядають його як багатовимірну концепцію сталого управління ризиками та ресурсами компанії. Дослідження С. Eccles, G. Serafeim та L. Z. Ioannou (2014) [1] наголошується на необхідності стратегічної інтеграції ESG у бізнес-моделі як чинника довгострокової стійкості компаній, особливо в умовах глобальних викликів. Дослідники вказують, що компанії з високим рівнем ESG-показників частіше демонструють вищу інноваційність, залучають більш лояльних споживачів і працівників та мають доступ до ширших джерел фінансування. Значну увагу в літературі приділено методам вимірювання та звітності ESG. Зокрема, розробки GRI (Global Reporting Initiative), SASB (Sustainability Accounting Standards Board), TCFD (Task Force on Climate-related Financial Disclosures), CSRD (Corporate Sustainability Reporting Directive) та SFDR (Sustainable Finance Disclosure Regulation) стали основою для гармонізації підходів до нефінансової звітності на глобальному рівні [2–6]. Водночас дослідники

(Kotsantonis & Serafeim, 2019; [7] Hąbek & Wolniak, 2016 [8]) вказують на складність уніфікації показників через розмаїття регіональних та галузевих особливостей, що зумовлює потребу в локалізації стандартів.

Український контекст ESG поки що залишається недостатньо дослідженим у світовій літературі. Вітчизняні дослідники (Шевченко, 2021[9]; Підлісецький, 2023 [10]) акцентують на потенціалі ESG для постконфліктного відновлення економіки України, інтеграції у «зелений» порядок денний ЄС та формуванні прозорої системи корпоративного управління.

Отже, аналіз наукової літератури демонструє, що ESG-стратегії розглядаються не лише як інструмент корпоративної відповідальності, але й як основа для довгострокового економічного зростання, інвестиційної привабливості та трансформації моделей управління в умовах сталого розвитку.

Мета дослідження – обґрунтувати роль ESG-стратегій як ключового інструменту трансформації сучасного бізнесу в умовах сталого розвитку, інтеграції до європейських ринків і зростаючих вимог щодо прозорості, соціальної відповідальності та екологічної ефективності.

Виклад основного матеріалу дослідження. У XXI столітті підприємництво виходить за межі вузькоекономічної раціональності. Успішний бізнес сьогодні — це не лише прибутковість, а й здатність діяти відповідально щодо довкілля, суспільства та власної системи управління.

ESG-підхід (екологічний, соціальний та управлінський аспекти) стає новою парадигмою стратегічного мислення компаній. Він активно вбудовується в системи прийняття рішень, оцінки інвестиційної привабливості та розбудови конкурентоспроможності бізнесу на світовому ринку.

Термін ESG був уперше запропонований у доповіді ООН «Who

Cares Wins» (2004) [11], що стала результатом ініціативи Global Compact. ESG-фактори дедалі частіше розглядаються як інтегральні компоненти стратегії управління ризиками та інструменти побудови довгострокової цінності бізнесу.

У сучасному глобалізованому світі концепція ESG обумовлена низкою глобальних викликів, серед яких: зміна клімату, соціальна нерівність, нестабільність ринків праці, а також кризи довіри до корпоративного сектору.

Запровадження ESG-стратегій більше не сприймається виключно як прояв корпоративної соціальної відповідальності або елемент публічного іміджу компанії. Натомість вони перетворюються на інтегральну складову стратегічного управління, що забезпечує довгострокову конкурентоспроможність, доступ до капіталу, інвестиційну привабливість та відповідність регуляторним вимогам як на національному, так і міжнародному рівнях. Зокрема, фінансові інституції, включно з банками та фондами, дедалі частіше враховують ESG-показники при оцінці ризиків та прийнятті інвестиційних рішень.

Більш того, споживачі, працівники та стейкхолдери дедалі більше очікують від бізнесу не лише економічної ефективності, а й етичної позиції, прозорості та внеску у досягнення цілей сталого розвитку. У цьому контексті ESG-стратегії виступають не лише як інструмент мінімізації ризиків, але й як драйвер інновацій, підвищення ефективності управлінських процесів, зміцнення репутації бренду та побудови довіри у взаємодії з громадськістю.

Такі компанії, як Unilever, Microsoft та Tesla інтегрували екологічні та соціальні принципи у свої бізнес-моделі. Наприклад, Microsoft зобов'язалася стати вуглецево-негативною до 2030 року, а Unilever активно просуває сталий розвиток у ланцюгах постачання [12].

У країнах Європейського Союзу діють обов'язкові вимоги до нефінансової звітності відповідно до Директиви ЄС 2014/95/EU, що стимулює підприємства звітувати про екологічні та соціальні аспекти своєї діяльності [13]. У США найбільші біржі (NYSE, Nasdaq) дедалі частіше вимагають від компаній оприлюднення ESG-індикаторів, що слугує маркером інвестиційної привабливості.

В Україні, попри воєнний стан та виклики відновлення, спостерігається поступовий інтерес до ESG-підходів. Такі

компанії, як Нова пошта, ДТЕК, Київстар та Rozetka, вже включають принципи екологічної відповідальності, гендерної рівності, прозорого управління та енергетичної ефективності до своїх стратегічних планів. Наприклад, компанія ДТЕК звітує відповідно до стандартів GRI, а Нова пошта інвестує в електромобілі та систему управління відходами.

У таблиці 1 представлена систематизація елементів ESG-підходу з урахуванням їхньої релевантності до сучасних вимог сталого корпоративного розвитку.

Таблиця 1

Компоненти ESG-стратегії для бізнесу

Компонент ESG	Охоплення	Дії	Переваги для бізнесу
E – Environmental (Екологічний аспект)	Вплив компанії на довкілля	- Зменшення викидів CO ₂ - Перехід на ВДЕ - Енергоефективність - Утилізація та переробка відходів	- Зниження витрат - «Зелена» репутація - Доступ до екологічного фінансування
S – Social (Соціальний аспект)	Взаємодія з працівниками, споживачами, громадами	- Безпечні умови праці - Рівність та інклюзивність - Корпоративна соціальна відповідальність	- Лояльність працівників і клієнтів - Соціальна сталість - Репутаційні вигоди
G – Governance (Управлінський аспект)	Прозоре, етичне та ефективне управління бізнесом	- Антикорупційна політика - ESG-звітування - Участь стейкхолдерів - Аудит та відповідність нормам	- Зниження юридичних ризиків - Довіра інвесторів - Доступ до капіталу

(Складено автором)

Методики оцінки ESG охоплюють комплекс кількісних та якісних індикаторів, що дозволяють об'єктивно вимірювати сталий розвиток компаній, їхню відповідальність перед суспільством, екологічну політику та рівень прозорості управлінських процесів. Ці індикатори є важливими не лише для внутрішнього аудиту підприємств, але й для зовнішніх стейкхолдерів — інвесторів, регуляторів, партнерів та споживачів.

До кількісних показників ESG відносяться:

- Викиди парникових газів (CO₂, CH₄, N₂O) які вимірюються у тоннах і дозволяють оцінити вплив компанії на клімат. Компанія *Microsoft* публічно зобов'язалась не лише досягти вуглецевої нейтральності, а й компенсувати весь обсяг історичних викидів до 2050 року [12].

- Частка жінок у керівництві як показник гендерної рівності.

В дослідженні наданому finance.ua. 17% українських керівників і керівниць звітують про те, що у їх компаніях частка жінок на керівних посадах становить більше 50%. При цьому, більшість респондентів (51%) все ж декларують кількість жінок на посадах С-рівня — до 30% [15].

- Частка енергії з відновлюваних джерел у загальному споживанні, це важливий індикатор екологічної відповідальності. Наприклад, компанія *Google* вже кілька років поспіль на 100% використовує ВДЕ для роботи своїх дата-центрів.

- Рівень виробничого травматизму (TRIR) оцінює безпечність умов праці.

До якісних показників ESG належать:

- Політика дотримання прав людини та трудових прав, що формулюється у внутрішніх кодексах і перевіряється аудитами постачальників.

- Прозорість корпоративного управління, наявність незалежних членів ради директорів, внутрішній аудит, політика протидії корупції. Наприклад, *Нова пошта* в Україні активно декларує антикорупційні заходи, автоматизує процедури закупівель та щороку публікує нефінансовий звіт.

- Взаємодія зі стейкхолдерами, наявність механізмів консультацій із громадами, клієнтами та працівниками.

Оцінка ESG-індикаторів відбувається у відповідності до міжнародно визнаних стандартів, які представлені в таблиці 2.

Таблиця 2

Оцінка ESG-індикаторів у відповідності до міжнародних стандартів

Стандарт	Опис	Приклад використання
GRI (Global Reporting Initiative)	Найпоширеніший стандарт нефінансової звітності, фокусується на прозорості в соціальній та екологічній сферах	ДТЕК (Україна) звітує відповідно до GRI, охоплюючи всі ключові напрями сталого розвитку
SASB (Sustainability Accounting Standards Board)	Підходить для галузевої оцінки матеріальних ESG-факторів	Використовується у США фінансовими інвесторами при порівнянні компаній
TCFD (Task Force on Climate-related Financial Disclosures)	Розроблений G20; допомагає оцінити кліматичні ризики та можливості	<i>BlackRock</i> вимагає від інвестпортфелю дотримання TCFD-звітності
CSRD (Corporate Sustainability Reporting Directive)	Європейська директива, що з 2024 року зобов'язує великі компанії ЄС до ESG-звітності	У 2023 р. <i>Deloitte Ukraine</i> адаптує CSRD для своїх клієнтів
SFDR (Sustainable Finance Disclosure Regulation)	Регламент ЄС щодо прозорості сталих фінансових продуктів	Стосується фондів, банків і фінансових посередників

(Складено на основі [16-20]).

Перехід до ESG-орієнтованої бізнес-моделі є не просто реакцією на зовнішній тиск з боку регуляторів чи споживачів, а свідомим стратегічним вибором компаній, які прагнуть до стійкого розвитку, довгострокового зростання та системної

трансформації економіки відповідно до принципів сталості та етичності.

Мотиваційні чинники підприємств для впровадження ESG стратегії:

- ✓ посилення нормативного тиску (зокрема, з боку ЄС),

- ✓ зростаючі очікування споживачів і партнерів,
- ✓ підвищення вимог інституційних інвесторів,
- ✓ необхідність управління кліматичними ризиками.

Компанії, які інтегрують ESG у свою діяльність, демонструють більшу стійкість до криз, здатність залучати таланти, зменшувати витрати на енергоносії, підвищувати продуктивність та відкривати нові ринки.

Українські компанії переважно перебувають на початковому етапі ESG-трансформації. Серед бар'єрів: відсутність уніфікованих стандартів, низька обізнаність керівництва, обмежений доступ до зеленого фінансування.

Імплементация ESG вимог відкриває доступ до:

- фінансових інструментів ЄС (наприклад, InvestEU, Horizon Europe),
- участі у «зелених» ланцюгах постачання,
- підвищення репутаційного капіталу на глобальному ринку.

Висновок. ESG-стратегії поступово трансформуються з факультативного інструмента корпоративної соціальної відповідальності у новий стандарт стратегічного управління бізнесом як на глобальному, так і на національному рівнях. Вони визначають нову логіку формування конкурентоспроможності, що базується не лише на фінансових показниках, а й на екологічній ефективності, соціальній сталості та якісному корпоративному управлінні. Для українських підприємств впровадження ESG-підходів відкриває широкі можливості: інтеграцію в європейські та міжнародні ринки, доступ до зеленого та імпаکت-капіталу, підвищення інвестиційної привабливості та зміцнення довіри з боку стейкхолдерів.

Водночас ефективна реалізація ESG-політик в Україні потребує системного, міждисциплінарного підходу, що передбачає координацію між державними

органами, бізнесом, науковою спільнотою та міжнародними партнерами. Серед ключових умов — розвиток цифрової та ESG-грамотності управлінського персоналу, формування сприятливого регуляторного середовища, доступ до фінансових та консультативних ресурсів, а також локалізація міжнародних стандартів до національного контексту.

Методики ESG-оцінювання, що включають як кількісні (наприклад, рівень викидів CO₂, гендерний баланс), так і якісні (прозорість управління, соціальний вплив) індикатори, дедалі більше стають основою для управління ризиками, визначення інвестиційної цінності та побудови довгострокової стійкості компаній. Адаптація міжнародних стандартів (таких як GRI, SASB, TCFD, CSRD, SFDR) до умов української економіки є критично важливою передумовою забезпечення сталого розвитку, екологічної трансформації бізнесу та посилення позицій на глобальному ринку.

Таким чином, ESG-орієнтований підхід є не лише відповіддю на сучасні виклики, а й важелем стратегічного оновлення економіки, який поєднує етичність, інноваційність та інституційну зрілість бізнесу.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Eccles R.G., Ioannou I., Serafeim G. The Impact of Corporate Sustainability on Organizational Processes and Performance // *Management Science*. – 2014. – Vol. 60, № 11. – P. 2835–2857. – DOI: <https://doi.org/10.1287/mnsc.2014.1984>
2. Global Reporting Initiative. GRI Standards [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.globalreporting.org/standards/>
3. Sustainability Accounting Standards Board. SASB Standards [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://sasb.org/standards/>
4. Task Force on Climate-related Financial Disclosures. Final Report:

Recommendations of the Task Force on Climate-related Financial Disclosures [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.fsb-tcfd.org/publications/final-recommendations-report/>

5. Directive (EU) 2022/2464 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2022 on corporate sustainability reporting // Official Journal of the European Union. – L 322, 16.12.2022. – P. 15–43 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32022L2464>

6. Regulation (EU) 2019/2088 of the European Parliament and of the Council of 27 November 2019 on sustainability-related disclosures in the financial services sector // Official Journal of the European Union. – L 317, 9.12.2019. – P. 1–16 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32019R2088>

7. Kotsantonis S., Serafeim G. Four Things No One Will Tell You About ESG Data // Journal of Applied Corporate Finance. – 2019. – Vol. 31, № 2. – P. 50–58. – DOI: <https://doi.org/10.1111/jacf.12346>

8. Hąbek P., Wolniak R. Assessing the quality of corporate social responsibility reports: The case of reporting practices in selected EU member states // Quality & Quantity. – 2016. – Vol. 50. – P. 399–420. – DOI: <https://doi.org/10.1007/s11135-014-0155-z>

9. Шевченко О.І. ESG-фактори як інструмент відновлення економіки України // Економіка та держава. – 2021. – № 9. – С. 24–29. – Режим доступу: http://www.economy.in.ua/pdf/9_2021/7.pdf

10. Підлісецький О.О. ESG-стратегії в умовах інтеграції України до «зеленого» курсу ЄС // Бізнес Інформ. – 2023. – № 6. – С. 15–22. – Режим доступу: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2023-6_0-pages-15_22.pdf

11. Стратегія бізнесу: українські реалії та можливості конвергенції з ЄС: Зб. матеріалів Міжнародної науково-

практичної Інтернет-конференції [Електронний ресурс]. – К.: КНЕУ, 2023. – 226 с. – Режим доступу: https://www.researchgate.net/profile/Daniela-Ludin/publication/377969922_Consumer_economic_foundations_of_sustainable_consumption/links/65c0bce91e1ec12eff73b60b/Consumer-economic-foundations-of-sustainable-consumption.pdf

12. Андріїв Ю. Microsoft хоче до 2030 року зробити своє виробництво безвідходним [Електронний ресурс]. – 2020. – Режим доступу: <https://www.village.com.ua/village/business/news/300257-microsoft-hoche-do-2030-roku-zrobiti-svoe-virobnitstvo-bezvidhodnim>

13. Directive 2014/95/EU of the European Parliament and of the Council of 22 October 2014 amending Directive 2013/34/EU as regards disclosure of non-financial and diversity information by certain large undertakings and groups [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2014/95/oj/eng>

14. Звіт про міжнародні добровільні та обов'язкові вуглецеві ринки з особливим акцентом на механізми, які застосовуються у випадку низьковуглецевого сільського господарства та потенційні можливості для українських розробників [Електронний ресурс]. – 2022. – Режим доступу:

<https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2022-11/FINAL%20REPORT%20UNDP%20LH%20CARBON%20FARMING%20UKR.pdf>

15. Який відсоток жінок займає керівні посади (опитування SEO) [Електронний ресурс]. – 2024. – Режим доступу: <https://news.finance.ua/ua/yakyy-vidsotok-zhinok-zaymae-kerivni-posady-opytuvannya-seo>

16. Global Reporting Initiative. GRI Standards [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.globalreporting.org/>

17. Sustainability Accounting Standards Board. SASB Standards

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.sasb.org/>

18. Task Force on Climate-related Financial Disclosures. TCFD

Recommendations [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.fsb-tcfd.org/>

19. European Commission. Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/company-reporting-and-auditing/company-reporting/corporate-sustainability-reporting_en

20. European Commission. Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/sustainable-finance/sustainability-related-disclosure-financial-services-sector_en

REFERENCES:

1. Eccles R. G., Ioannou I., Serafeim G. (2014) The Impact of Corporate Sustainability on Organizational Processes and Performance. *Management Science*, vol. 60, no. 11, pp. 2835–2857. Available at: <https://doi.org/10.1287/mnsc.2014.1984> (accessed 26 August 2025).

2. Global Reporting Initiative (n.d.) GRI Standards [Стандарти GRI]. Available at: <https://www.globalreporting.org/standards/> (accessed 26 August 2025).

3. Sustainability Accounting Standards Board (n.d.) SASB Standards Available at: <https://sasb.org/standards/> (accessed 26 November 2025).

4. Task Force on Climate-related Financial Disclosures (n.d.) Final Report: Recommendations of the Task Force on Climate-related Financial Disclosures. Available at: <https://www.fsb-tcfd.org/publications/final-recommendations-report/> (accessed 26 August 2025).

5. European Union (2022) Directive (EU) 2022/2464 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2022 on corporate sustainability reporting Official

Journal of the European Union, L 322, pp. 15–43. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32022L2464> (accessed 26 August 2025).

6. European Union (2019) Regulation (EU) 2019/2088 of the European Parliament and of the Council of 27 November 2019 on sustainability-related disclosures in the financial services sector Official Journal of the European Union, L 317, pp. 1–16. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32019R2088> (accessed 26 August 2025).

7. Kotsantonis S., Serafeim G. (2019) Four Things No One Will Tell You About ESG Data *Journal of Applied Corporate Finance*, vol. 31, no. 2, pp. 50–58. Available at: <https://doi.org/10.1111/jacf.12346> (accessed 26 August 2025).

8. Hąbek P., Wolniak R. (2016) Assessing the quality of corporate social responsibility reports: The case of reporting practices in selected EU member states *Quality & Quantity*, vol. 50, pp. 399–420. Available at: <https://doi.org/10.1007/s11135-014-0155-z> (accessed 26 August 2025).

9. Shevchenko O. I. (2021) ESG-factory yak instrument vidnovlennia ekonomiky Ukrainy [ESG-factors as a tool for Ukraine's economic recovery]. *Ekonomika ta Derzhava [Economics and State]*, no. 9, pp. 24–29. Available at: http://www.economy.in.ua/pdf/9_2021/7.pdf (accessed 26 August 2025).

10. Pidlisetskyi O. O. (2023) ESG-strategii v umovakh intehtratsii Ukrainy do “zelenoho” kursu YES [ESG-strategies in the context of Ukraine's integration into the EU "Green Deal"]. *Biznes Inform [Business Inform]*, no. 6, pp. 15–22. Available at: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2023-6_0-pages-15_22.pdf (accessed 26 August 2025).

11. Stratehiya biznesu: ukraïnski realiyi ta mozhlyvosti konverhentsii z YES (2023) [Business strategy: Ukrainian realities and opportunities for convergence with the

EU]. Proceedings of the International Scientific-Practical Internet Conference, Kyiv: KNEU, pp. 1–226. Available at: https://www.researchgate.net/profile/Daniela-Ludin/publication/377969922_Consumer_economic_foundations_of_sustainable_consumption/links/65c0bce91e1ec12eff73b60b/Consumer-economic-foundations-of-sustainable-consumption.pdf (accessed 26 August 2025).

12. Andriiv Yu. (2020) Microsoft khoche do 2030 roku zrobyty svoje vyrobnytstvo bezvidkhodnym [Microsoft aims to make its production zero-waste by 2030]. Village Business, Available at: <https://www.village.com.ua/village/business/news/300257-microsoft-hoche-do-2030-roku-zrobiti-svoe-virobnitstvo-bezvidhodnim> (accessed 26 August 2025).

13. European Union (2014) Directive 2014/95/EU of the European Parliament and of the Council of 22 October 2014 amending Directive 2013/34/EU as regards disclosure of non-financial and diversity information by certain large undertakings and groups Available at: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2014/95/oj/eng> (accessed 26 August 2025).

14. United Nations Development Programme (2022) Zvit pro mizhnarodni dobrovilni ta oboviazkovi vuhlevi rynky z osoblyvym aktsentom na mekhanizmy, yaki zastosovuiutsia u wypadku nyzkouvhleceвого silskoho hospodarstva ta potentsiini mozhyvosti dlia ukrainskykh rozrobnykiv [Report on international voluntary and mandatory carbon markets with emphasis on mechanisms applied in low-carbon agriculture and potential opportunities for Ukrainian developers]. Available at: <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2022-11/FINAL%20REPORT%20UNDP%20LH>

%20CARBON%20FARMING%20UKR.pdf (accessed 26 August 2025).

15. Finance.ua (2024) Yakyy vidsotok zhinok zaimaie kerivni posady (opytuvannia CEO) [What percentage of women occupy managerial positions (CEO survey)]. Available at: <https://news.finance.ua/ua/yakyy-vidsotok-zhinok-zaymaye-kerivni-posady-opytuvannya-seo> (accessed 26 August 2025).

16. Global Reporting Initiative (n.d.) GRI Standards [Стандарти GRI]. Available at: <https://www.globalreporting.org/> (accessed 26 August 2025).

17. Sustainability Accounting Standards Board (n.d.) SASB Standards [Стандарти SASB]. Available at: <https://www.sasb.org/> (accessed 26 August 2025).

18. Task Force on Climate-related Financial Disclosures (n.d.) TCFD Recommendations Available at: <https://www.fsb-tcfid.org/> (accessed 26 August 2025).

19. European Commission (n.d.) Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) [Директива Європейської комісії з корпоративного звітування щодо сталого розвитку]. Available at: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/company-reporting-and-auditing/company-reporting/corporate-sustainability-reporting_en (accessed 26 August 2025).

20. European Commission (n.d.) Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR). Available at: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/sustainable-finance/sustainability-related-disclosure-financial-services-sector_en (accessed 26 August 2025).

Стаття надійшла 26.11.25

Стаття прийнята до друку після рецензування 5.12.25